

Standardisering av administrativa och statistiska indelningar för NGP – var står vi idag?

Kartdagarna 2026, 11 mars 15:30 -
16:00. 7B. Lokal: Sal B

Emma Hedqvist, Lantmäteriet
Linus Rispling, SCB

DIGITALISERING AV SAMHÄLLSBYGGNADSPROCESSEN

Smartare samhällsbyggnadsprocess syftar till att med digitaliseringens möjligheter skapa en enklare, öppnare och mer effektiv planerings- och byggprocess. Grundförutsättningen är då **tillgång till nationellt enhetlig och öppen** information för alla aktörer i processen.

”Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter”

DIGITALISERING AV SAMHÄLLSBYGGNADSPROCESSEN

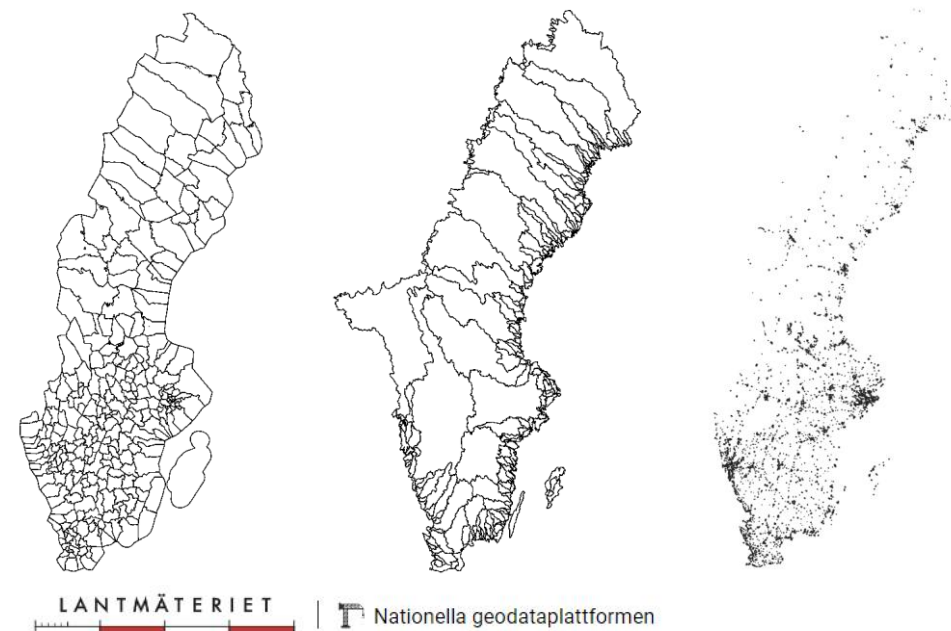
- *Nationella Geodataplattformen, åtkomstpunkt för viktig, strukturerad och öppen data*
- *Nationella specifikationer är en central del för utbyte av data*
- *Skapar en enhetlig struktur och skapar förutsättningar för obrutna digitala processer*
- *SCB har fått i uppdrag att leda standardiseringsarbetet av administrativa och statistiska indelningar*

”Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter”

Projektet och temat administrativa och statistiska indelningar (AdmStat)

- Standardisera och tillgängliggöra **geodata som utgör administrativa och statistiska indelningar**
- Tillgängliggörs som **nationella grunddata** via **Nationella geodataplattformen (NGP)** hos Lantmäteriet
- SCB och Lantmäteriet har ett gemensamt projekt 2023-2026 för att tillgängliggöra så många datamängder inom temat som möjligt
 - Framtagande av **specifikationer** är styrande
 - **Gemensamt ramverk** utifrån DIGG/Ena
 - **Referensgruppsmöten** för att förankra

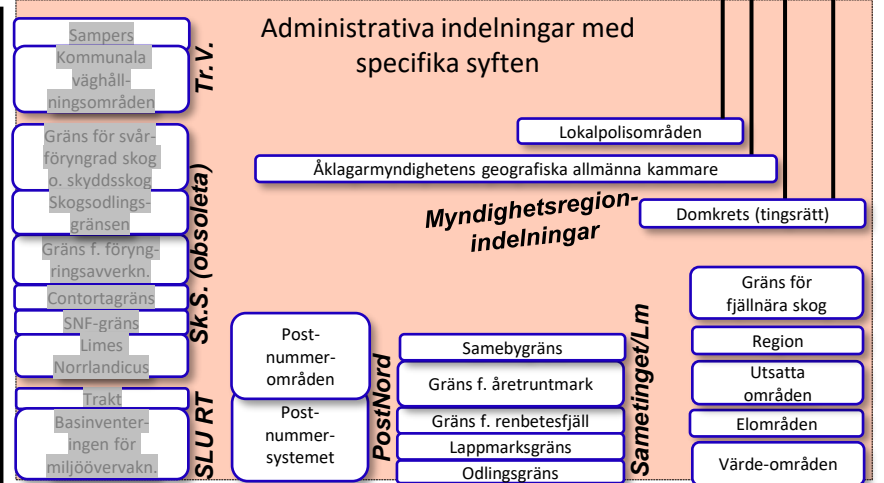
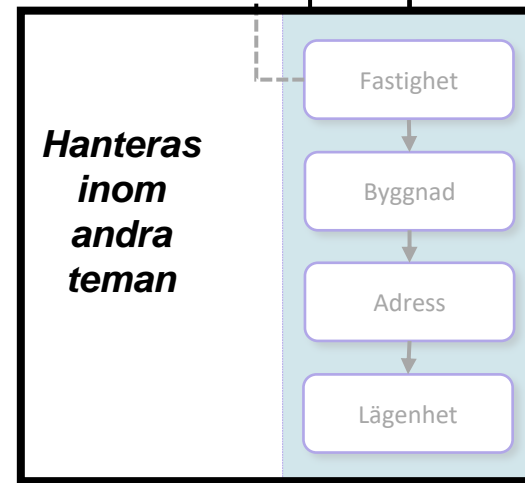
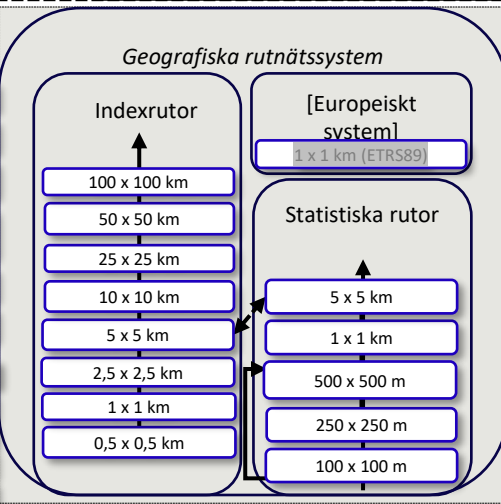
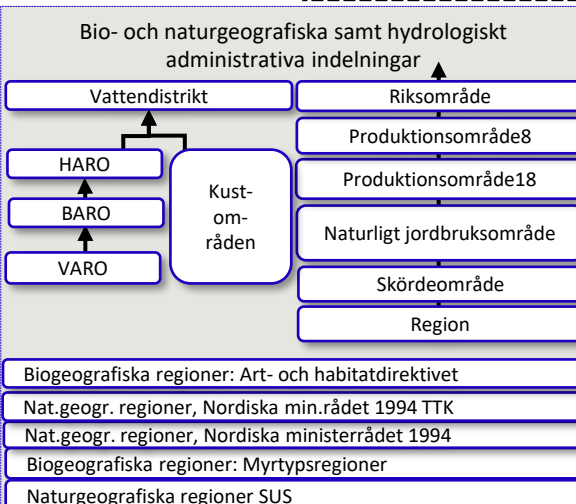
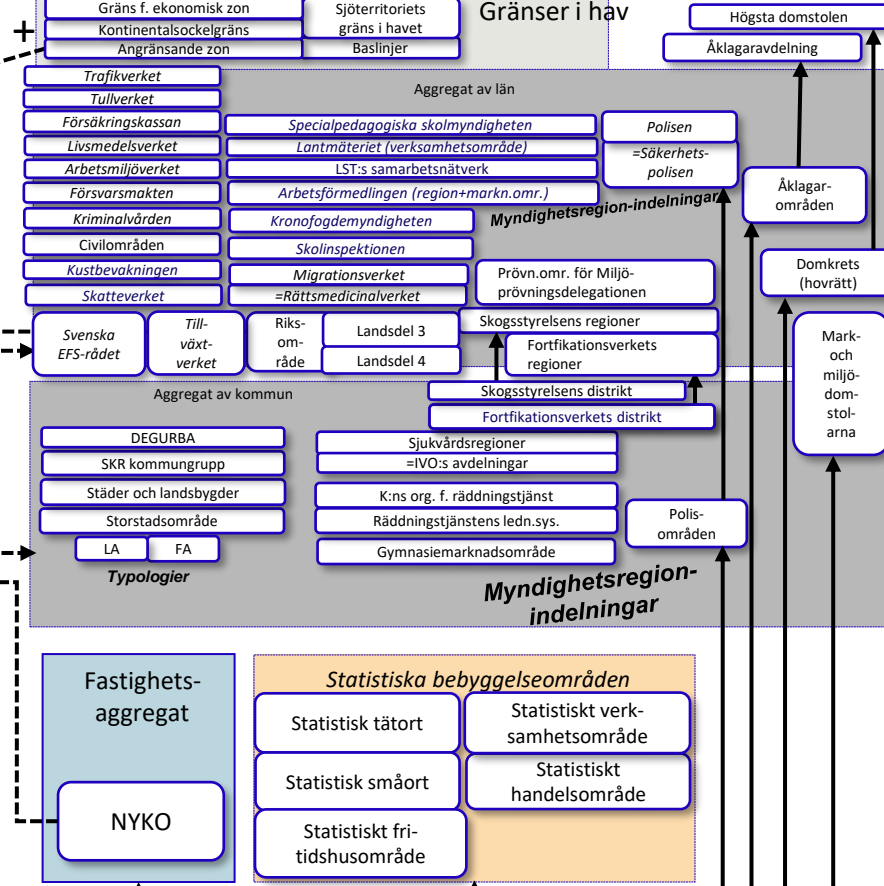
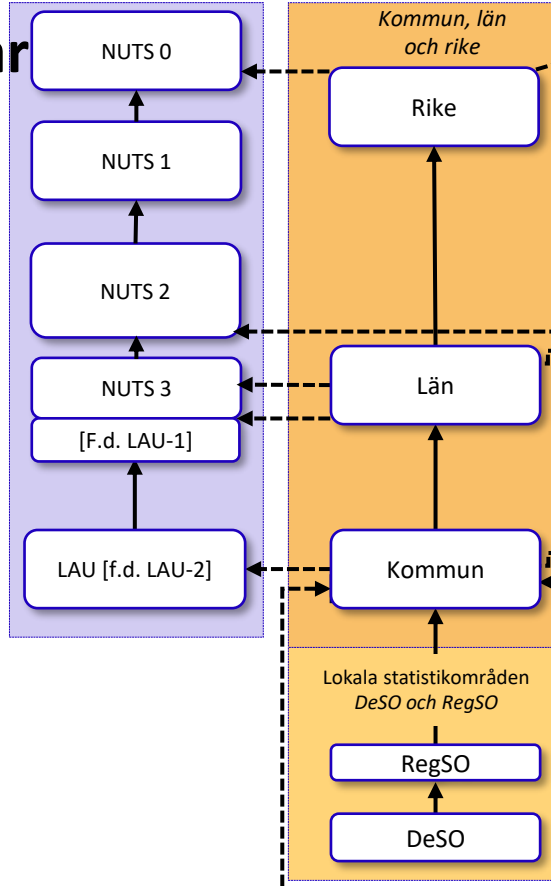
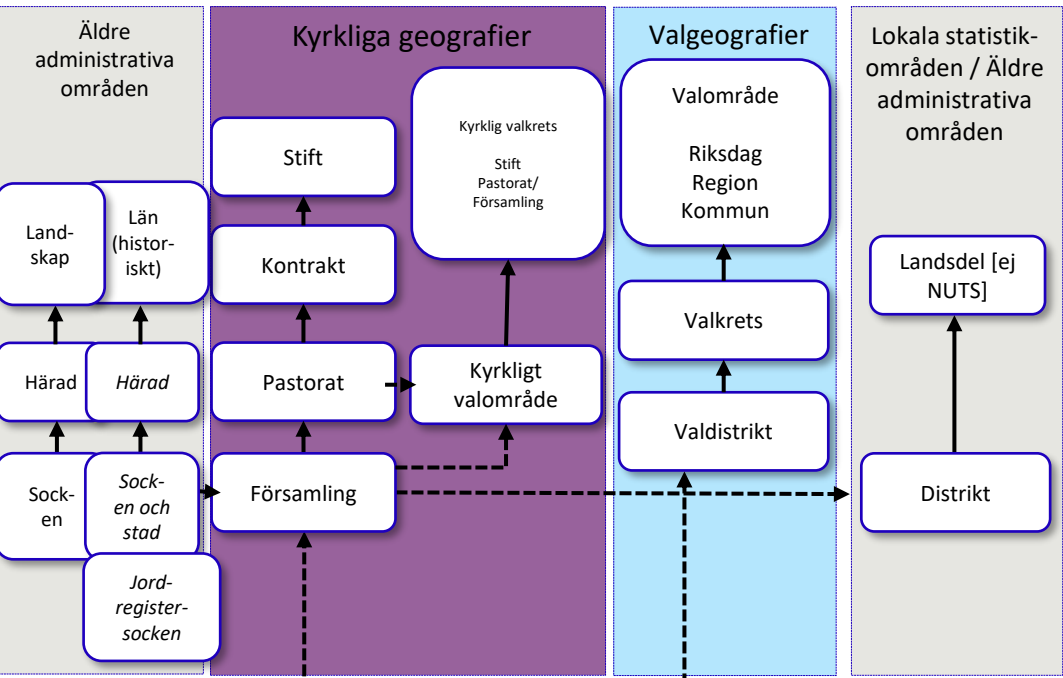
Startsida | Om plattformen | Konsument | Producent | Datamängder | Utvecklare

Sök på Nationella geodataplattform:

Nationella geodataplattformen

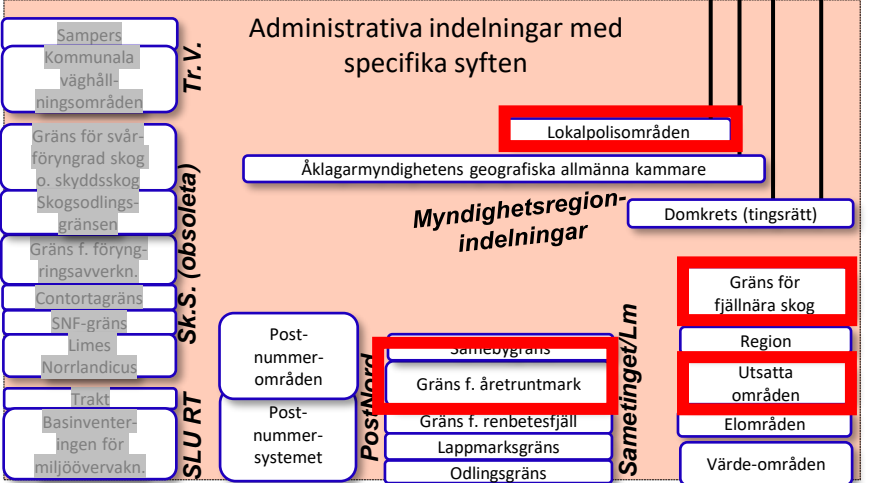
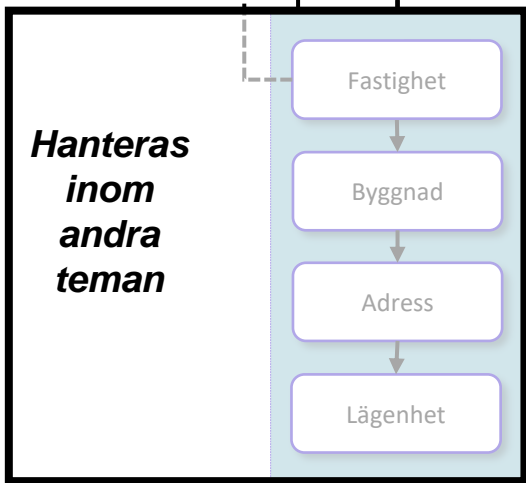
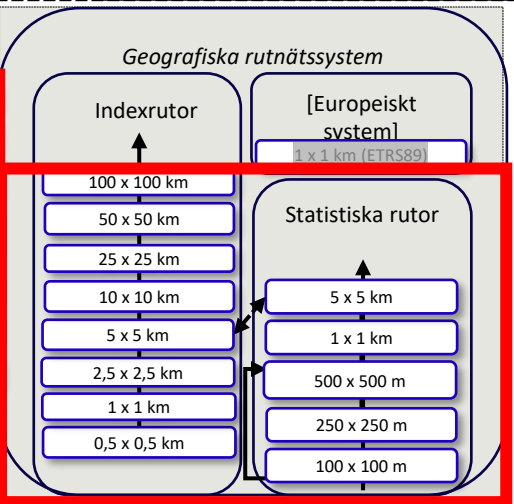
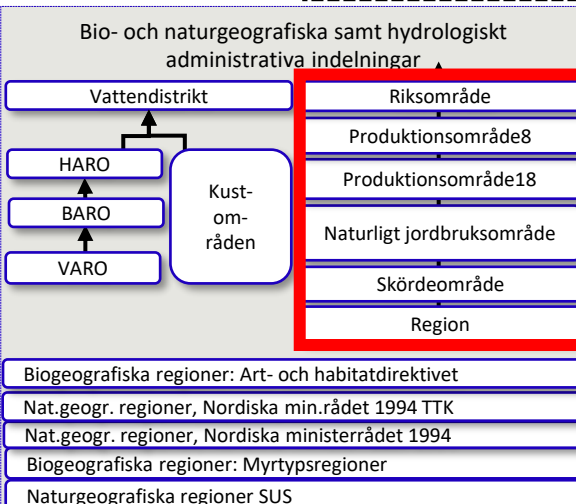
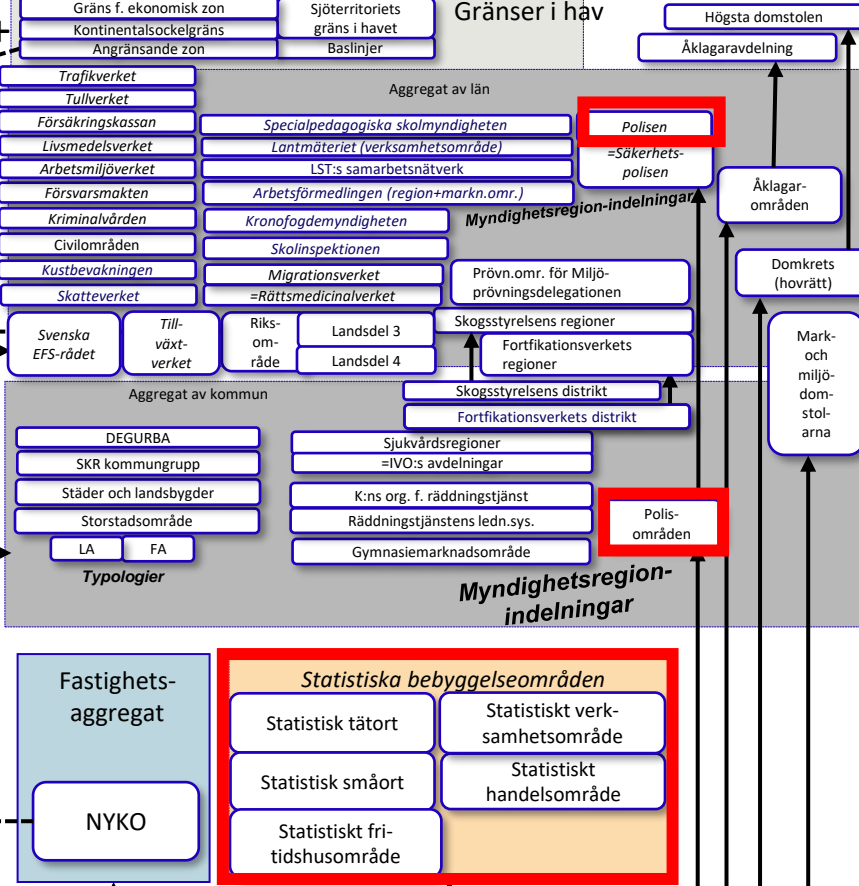
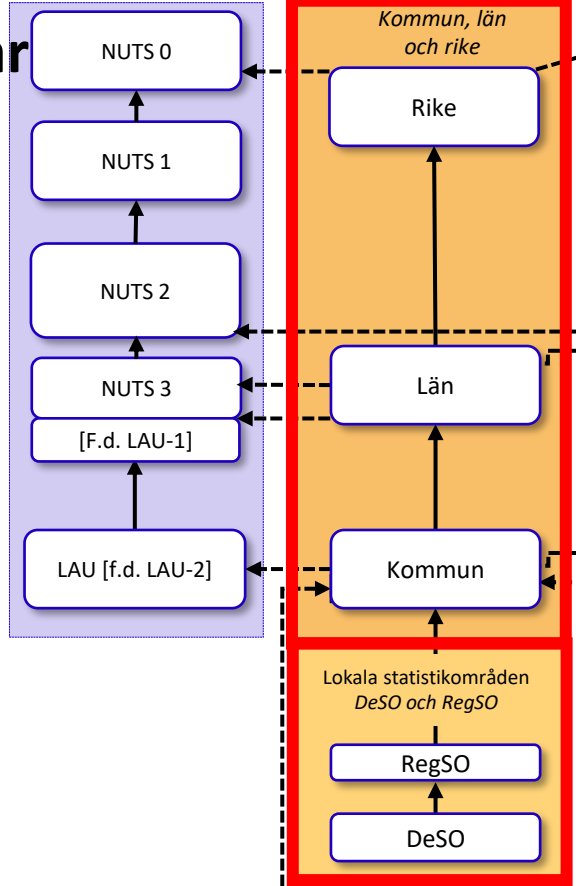
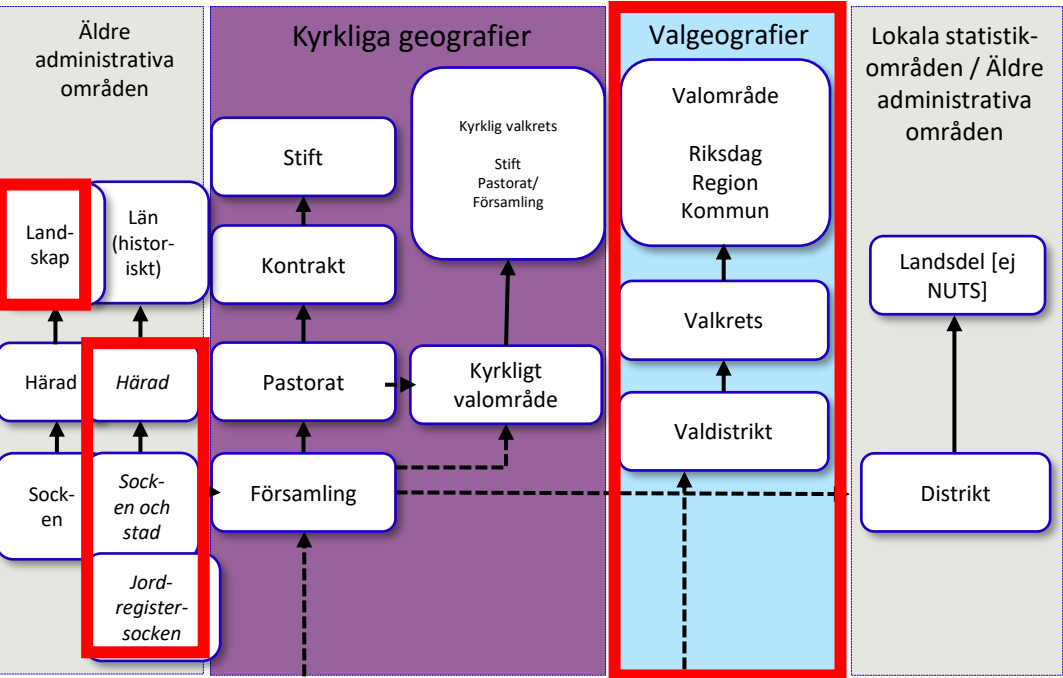
I den Nationella geodataplattformen (NGP) kan producenter tillgängliggöra datamängder, exempelvis detaljplaner, som konsumenter kan konsumera.

Administrativa och statistiska indelningar

Administrativa och statistiska indelningar

= Påbörjat

Status i projektet

- **40** av ca **150** indelningar påbörjade
- De 40 påbörjade indelningarna ingår i **13 datamängder**
- **Modeller** och **specifikationsutkast** framtagna
- Flera datamängder finns i **testmiljö** i NGP
- Avvaktar färdig **teknisk lösning** för tillhandahållande av **tidsstämplade utgåvor**, **nedladdningsbart i geopackaformat**

Vad har vi gjort?

- Kartläggning av 150 indelningar
- Grundläggande principer
- Tidsstämplade utgåvor
 - ... nedladdningsbara i geopackaformat
- Framtagande av specifikationer och modeller
 - Övergripande begreppsmodell
 - Kodsättning
 - Datatvättning
 - Livscykelhantering, inklusive unika identifierare
- Utrett producentansvar och juridik
- Hållit 15 referensgruppsmöten
- Återskapat historiska indelningar
- Myndighetsregionindelningar – förslag på lösning
- Teknisk lösning för tillhandahållande (påbörjat)

Vad har vi gjort?

- Kartläggning av 150 indelningar
- Grundläggande principer
- Tidsstämplade utgåvor
 - ... nedladdningsbara i geopackaformat
- Framtagande av specifikationer och modeller
 - Övergripande begreppsmodell
 - Kodsättning
 - Datatvättning
 - Livscykelhantering, inklusive unika identifierare
- Utrett producentansvar och juridik
- Hållit 15 referensgruppsmöten
- Återskapat historiska indelningar
- Myndighetsregionindelningar – förslag på lösning
- Teknisk lösning för tillhandahållande (påbörjat)

Grundläggande principer

- **Geometritypen för samtliga datamängder är 2D-yta**
- **Hela Sveriges geografiska yta ska ingå i datamängderna**
 - I normalfallet ska indelningarna omfatta **Sveriges totalareal, både på land och i vatten**
 - Till exempel ska kommun- och länsgränser avgränsas av riksgränsen i väst och gränsen i hav i öst
 - Indelningar som bara omfattar landytan samt inlandsvatten ska i regel inte tillåtas
- **Kvalitet:**
 - Alla datamängder ska ha **korrekt topologi**
 - **Inga överlapp och "glipor"** mellan geometrier i samma datamängd ska tillåtas
 - **Största möjliga noggrannhet** som är tillgänglig ska tillämpas som nationella grunddata (**ej generaliserade representationer** av till exempel kommun- och länsgränser)
- **Objekt:**
 - Objekt i datamängderna är **den abstrakta entiteten som ett område utgör** (till exempel "Uppsala kommun", "Borås tätort" eller valdistriktet "Kronogården V")
 - **Geometrin är en *egenskap* hos objektet**
- **Hantering av historik:**
 - **Datamängder publiceras i utgåvor (till exempel kommuner 2021, 2022, 2023)**
- **Identifiering av objekt:**
 - **Tidsinstans + objektidentitet pekar ut unikt objekt så som det såg ut vid en viss tidpunkt**
 - **Objektidentitet följer objektet under hela dess livstid**
 - Regler definieras för hur objektidentiteter ska hanteras vid förändringar av objekt (**livscykelanalys**)

Tidsstämpling av utgåvor

- **Tidsstämpling är viktig – olika utgåvor behöver finnas:**
 - Lantmäteriet - Härad
 - Lantmäteriet – Socken (socken och stad, stadsregisterområde samt jordregistersocken)
 - Lantmäteriet, SCB – Kommun, län och rike
 - Polismyndigheten – Polisiärt administrativt område
 - Polismyndigheten – Utsatta områden
 - Riksantikvarieämbetet – Landskap
 - SCB – DeSO och RegSO
 - SCB – Statistiska bebyggelseområden
 - Sametinget – Samebys område
 - Sametinget – Åretruntmark
 - Statens jordbruksverk – Jordbruksstatistiskt område
 - Valmyndigheten – Valgeografi
- **Tidsstämpling är inte avgörande – en utgåva tillräcklig:**
 - Lantmäteriet – Geografiska rutnätssystem

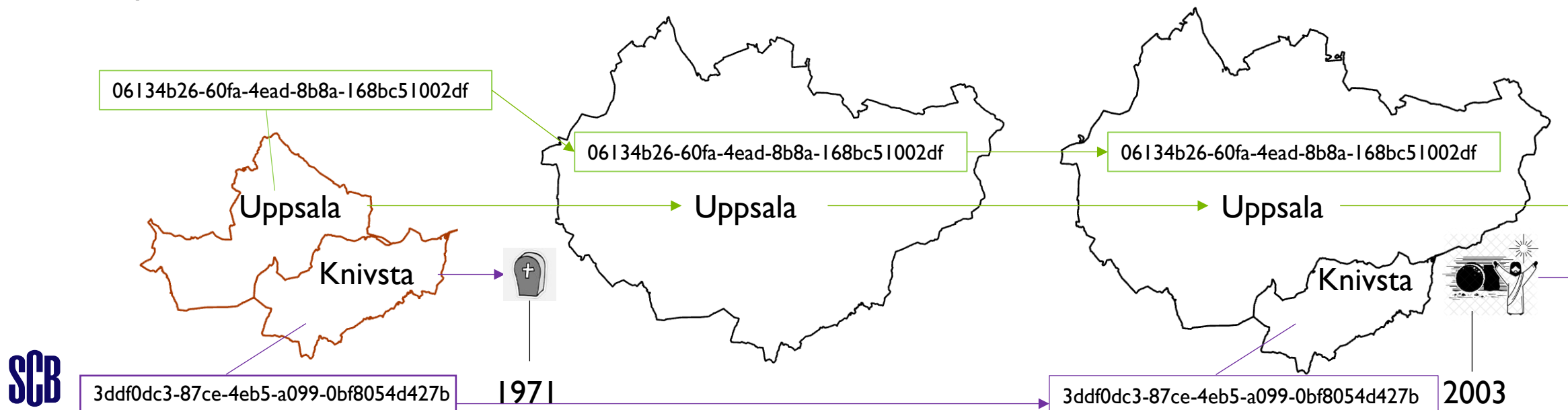
Livscykelhantering, inklusive unika identifierare

- Kommuner har traditionellt identifierats med hjälp av kommunkod (och namn)
- Koden är hierarkisk och ändras om länen ändras (samt av andra skäl)
- Svårare att identifiera ett objekt över tid
- Lösning: Användning av UUID:er, som är oförändrade under hela ett objekts livslängd
- Regelverk för att definiera livslängden av ett objekt

Livscykelhantering, inklusive unika identifierare

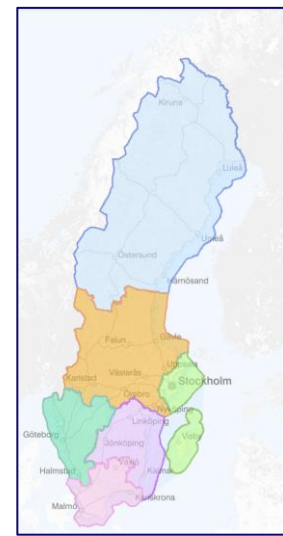
- Kommuner har traditionellt identifierats med hjälp av kommunkod (och namn)
- Koden är hierarkisk och ändras om länen ändras (samt av andra skäl)
- Svårare att identifiera ett objekt över tid
- Lösning: Användning av UUID:er, som är oförändrade under hela ett objekts livslängd
- Regelverk för att definiera livslängden av ett objekt

Exempel: Regel 9: Den "nygamla" entiteten (Knivsta) betraktas som återuppstånden och återupptar livscykel samt samma identifierare

Myndighetsregionindelningar

- Utgör nästan alltid aggregat av län/kommun
- Cirka 30 indelningar
- Sedan flera decennier har en samlad bild av statens myndighetsregionindelningar saknats
- Många myndigheter har skapat sina indelningar ad hoc, och de ändras också över tid

Det finns sex regioner som är geografiskt indelade.

- Region Nord med regionkontor i Härnösand.
- Region Mitt med regionkontor i Örebro.
- Region Stockholm.
- Region Öst med regionkontor i Linköping.
- Region Väst med regionkontor i Göteborg.
- Region Syd med regionkontor i Malmö.

Mark- och miljödomstolarna

- Umeå
- Östersund
- Nacka
- Vänersborg
- Växjö

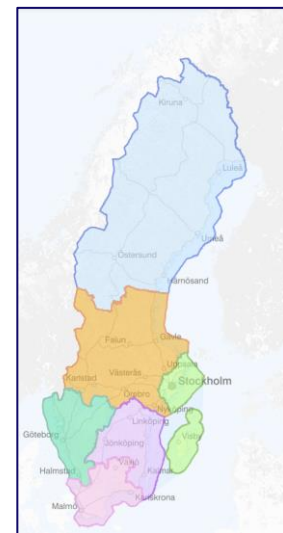
Välj region

Mellersta Norrland

Mellersta Norrland omfattar länen Jämtland och Västernorrland.

Myndighetsregionindelningar

- Utgör nästan alltid aggregat av län/kommun
- Cirka 30 indelningar
- Sedan flera decennier har en samlad bild av statens myndighetsregionindelningar saknats
- Många myndigheter har skapat sina indelningar ad hoc, och de ändras också över tid
- Behov av digital, myndighetsgemensam lösning som ger tillgång till myndighetsregionindelningar
- Läns- och kommunindelning + kodlistor → kommunregionindelningar

Det finns sex regioner som är geografiskt indelade.

- Region Nord med regionkontor i Härnösand.
- Region Mitt med regionkontor i Örebro.
- Region Stockholm.
- Region Öst med regionkontor i Linköping.
- Region Väst med regionkontor i Göteborg.
- Region Syd med regionkontor i Malmö.

Mark- och miljödomstolarna

Umeå
Östersund
Nacka
Vänersborg
Vaxjö

Välj region

Mellersta Norrland

Mellersta Norrland omfattar länen Jämtland och Västernorrland.

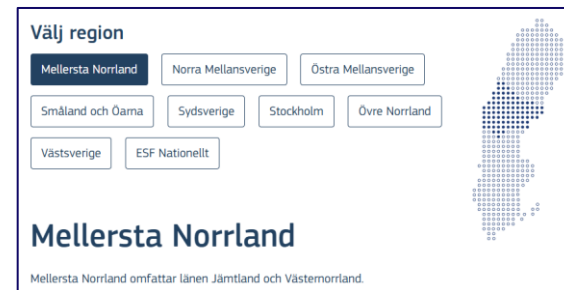
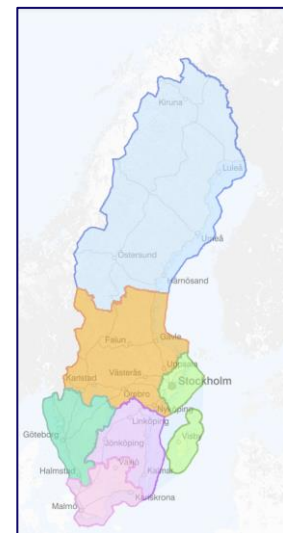

	A	B	C
1	Länskod	Län	Skogsstyrelsens region, beteckning
2	01	Stockholms län	Region Mitt
3	03	Uppsala län	Region Mitt
4	04	Södermanlands län	Region Mitt
5	05	Östergötlands län	Region Syd
6	06	Jönköpings län	Region Syd
7	07	Kronobergs län	Region Syd
8	08	Kalmar län	Region Syd
9	09	Gotlands län	Region Mitt
10	10	Blekinge län	Region Syd
11	12	Skåne län	Region Syd
12	13	Hallands län	Region Syd
13	14	Västra Götalands län	Region Syd
14	17	Värmlands län	Region Mitt
15	18	Örebro län	Region Mitt
16	19	Västmanlands län	Region Mitt
17	20	Dalarnas län	Region Mitt
18	21	Gävleborgs län	Region Mitt
19	22	Västernorrlands län	Region Nord
20	23	Jämtlands län	Region Nord
21	24	Västerbottens län	Region Nord
22	25	Norrbottnens län	Region Nord

Myndighetsregionindelningar

- Utgör nästan alltid aggregat av län/kommun
- Cirka 30 indelningar
- Sedan flera decennier har en samlad bild av statens myndighetsregionindelningar saknats
- Många myndigheter har skapat sina indelningar ad hoc, och de ändras också över tid
- Behov av digital, myndighetsgemensam lösning som ger tillgång till myndighetsregionindelningar
- Läns- och kommunindelning + kodlistor → kommunregionindelningar
- Rapportutkast

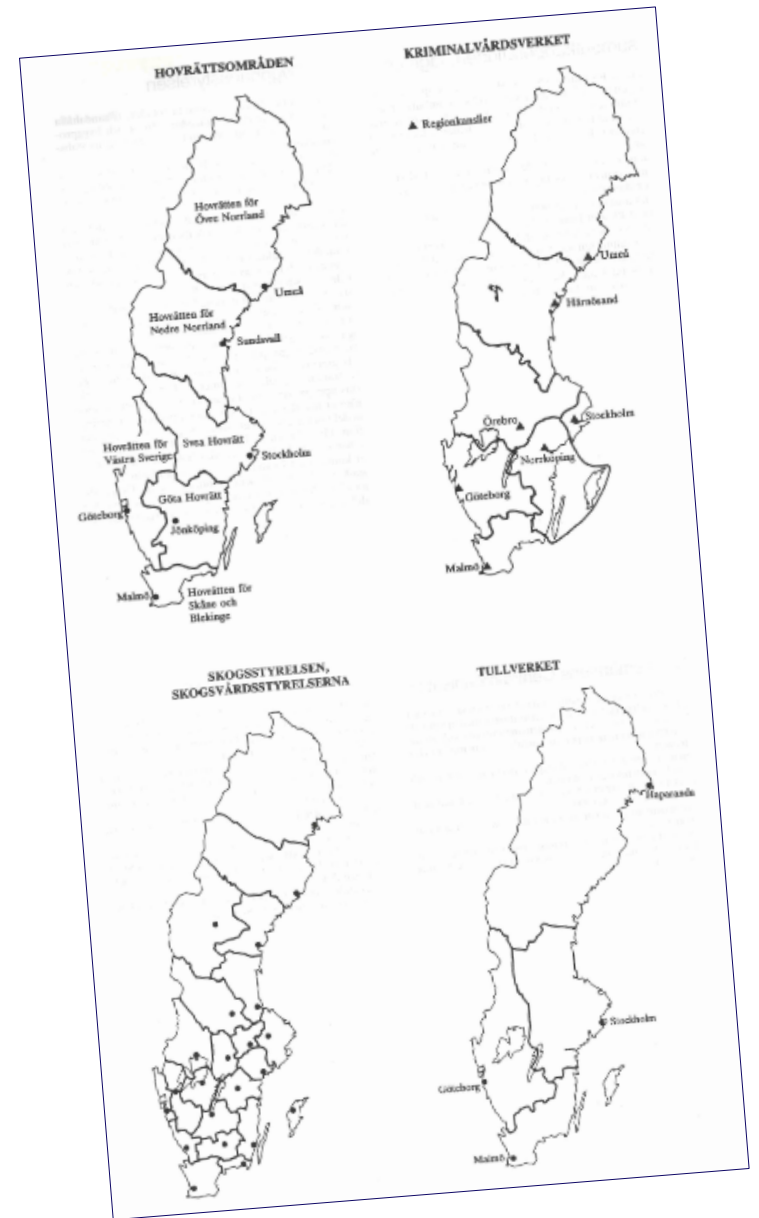

Länskod	Län	Skogsstyrelsens region, beteckning
01	Stockholms län	Region Mitt
03	Uppsala län	Region Mitt
04	Södermanlands län	Region Mitt
05	Östergötlands län	Region Syd
06	Jönköpings län	Region Syd
07	Kronobergs län	Region Syd
08	Kalmar län	Region Syd
09	Gotlands län	Region Mitt
10	Blekinge län	Region Syd
12	Skåne län	Region Syd
13	Hallands län	Region Syd
14	Västra Götalands län	Region Syd
17	Värmlands län	Region Mitt
18	Örebro län	Region Mitt
19	Västmanlands län	Region Mitt
20	Dalarnas län	Region Mitt
21	Gävleborgs län	Region Mitt
22	Västernorrlands län	Region Nord
23	Jämtlands län	Region Nord
24	Västerbottens län	Region Nord
25	Norrbottnens län	Region Nord

Några reflektioner

- Modellering – ”ett reningsbad”
- Interoperabilitet i praktiken
 - Digitalisering – minst lika mycket människa som teknik
- Det samlade, institutionella minnet för administrativa och statistiska indelningar har länge varit förlorat
- Det går fint att återskapa historiska indelningar – men det kräver mycket arbete
- Livscykel och unika identifierare

KOMMUN, LÄN OCH RIKE

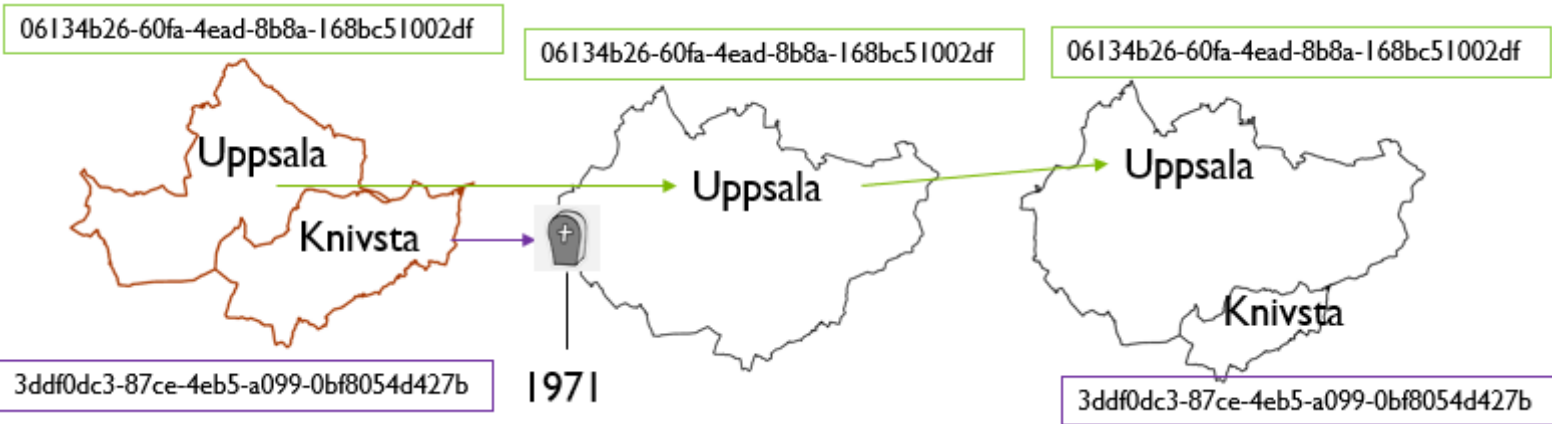
Administrativa indelningarna för rike, dess kommun- samt länsindelningar

- *Ett samarbete mellan LM's tillgängliggörande av HVD och NGP*
- *Ett samarbete mellan LM och SCB*

SVÅRIGHETER LÄNGS VÄGEN

- Regelverk för livscykel
- Producentansvar
- Beslutat namn och kortform
- Land- och vattenareal
- Tidsstämpel (objekttypskatalog?)

Att kortformen av namn på kommuner och län används bör inte medföra att det kulturhistoriska värdet tappas, eller att de beslutade namnen glöms bort. De får anses så pass etablerade i samhället.

Ska SCB hämta aktuell?

Vem är då informationsansvarig ?

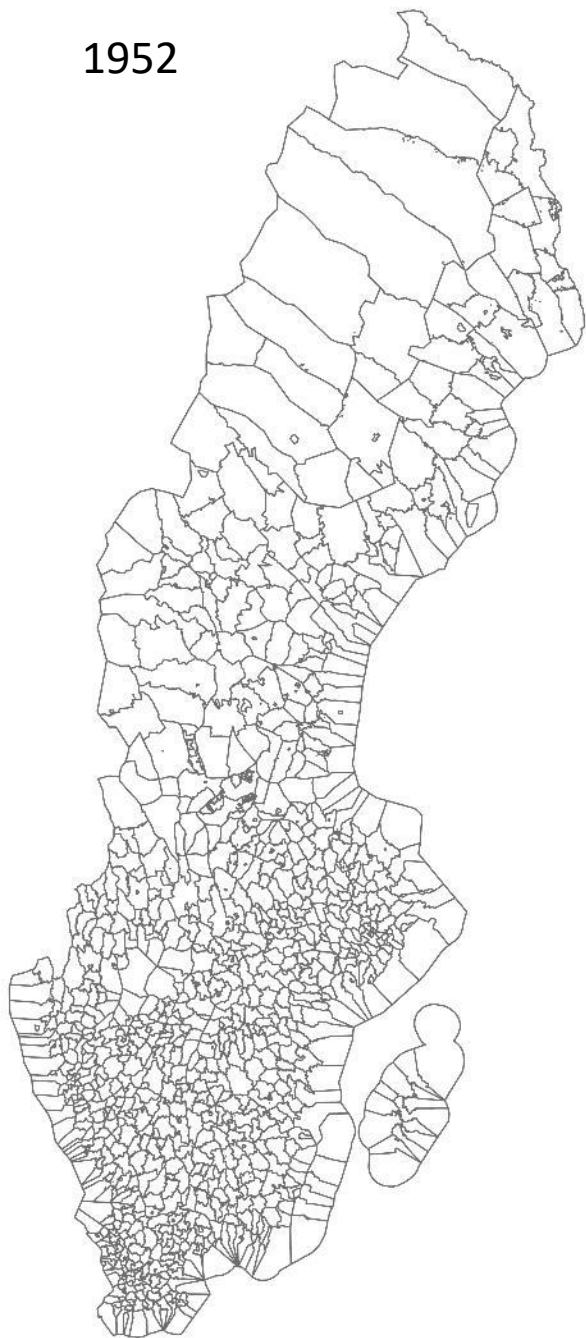
Vem återskapar historiska?

LM har ett grundläggande ansvar för den aktuella.

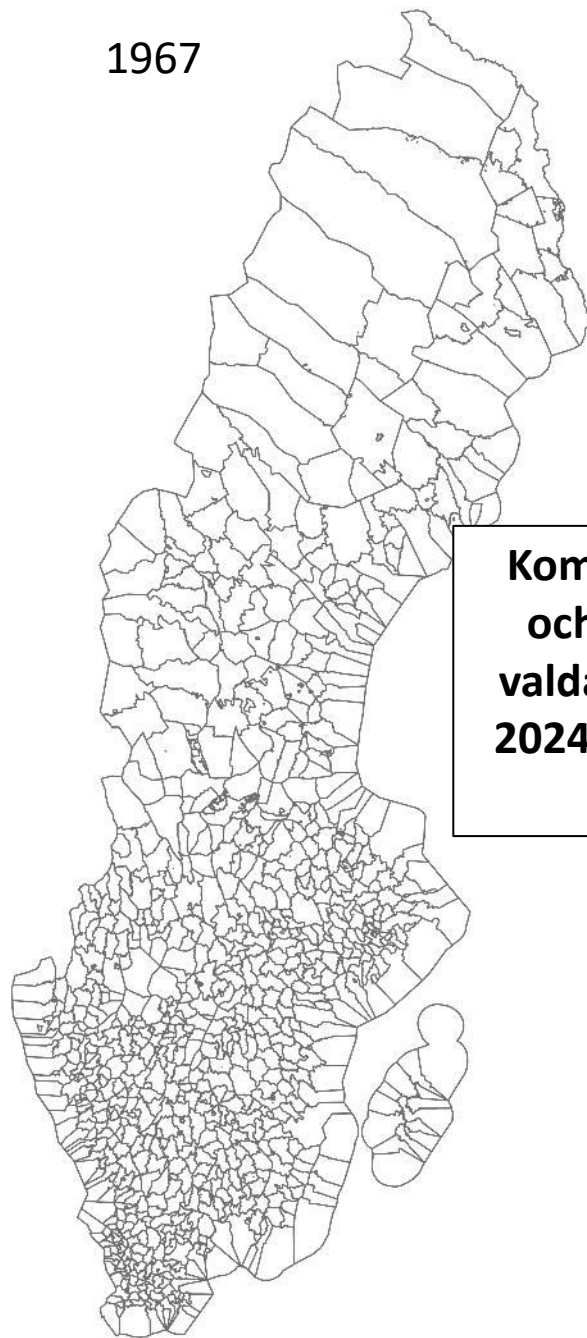
Återskapande av kommun- och länsindelningen 1952-2024

- Många förfrågningar till SCB från användare om historiska administrativa och statistiska indelningar, särskilt kommun- och länsindelningen
- Avsaknad av administrativa och statistiska indelningar att 'koppla' historisk statistik till
- Historiska gränser inte systematiskt sparade
- Förändringar i de historiska administrativa och statistiska indelningarna kan spåras i flera olika källor, men direkt koppling till geografisk utbredning saknas ofta

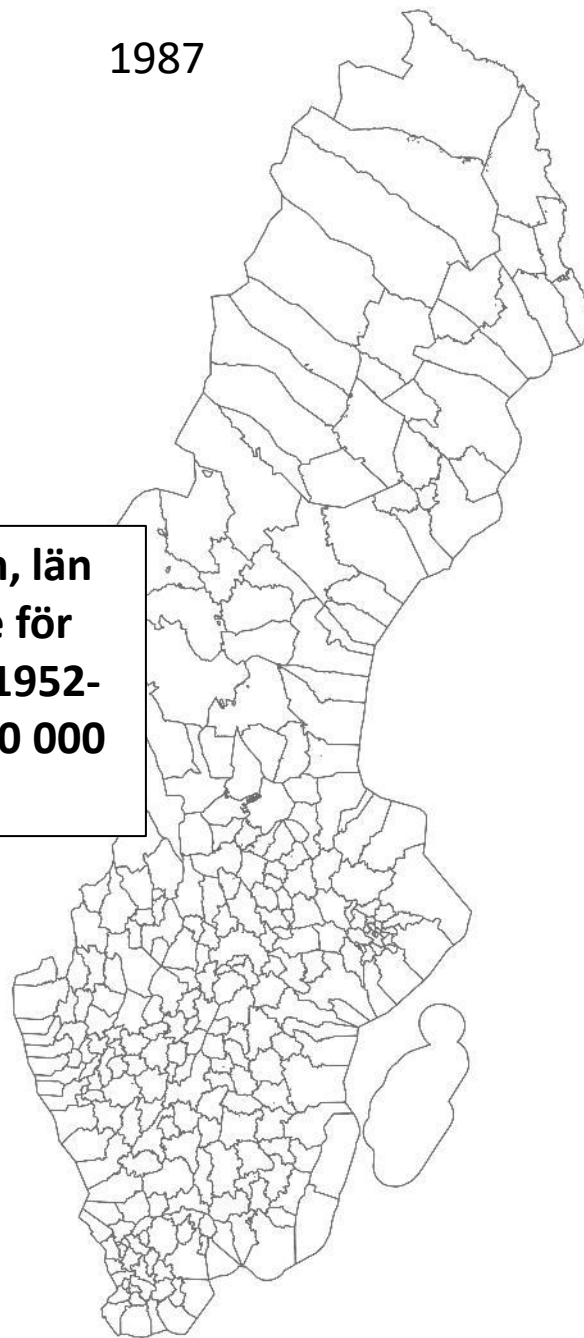
1952

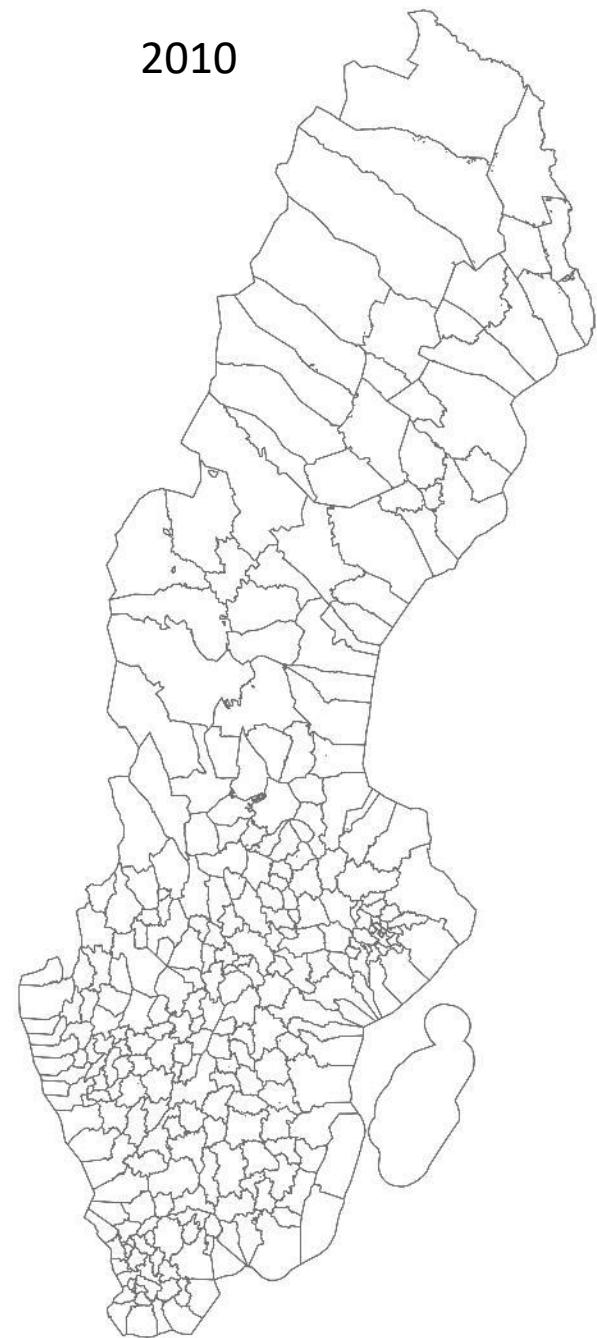
1967

1987

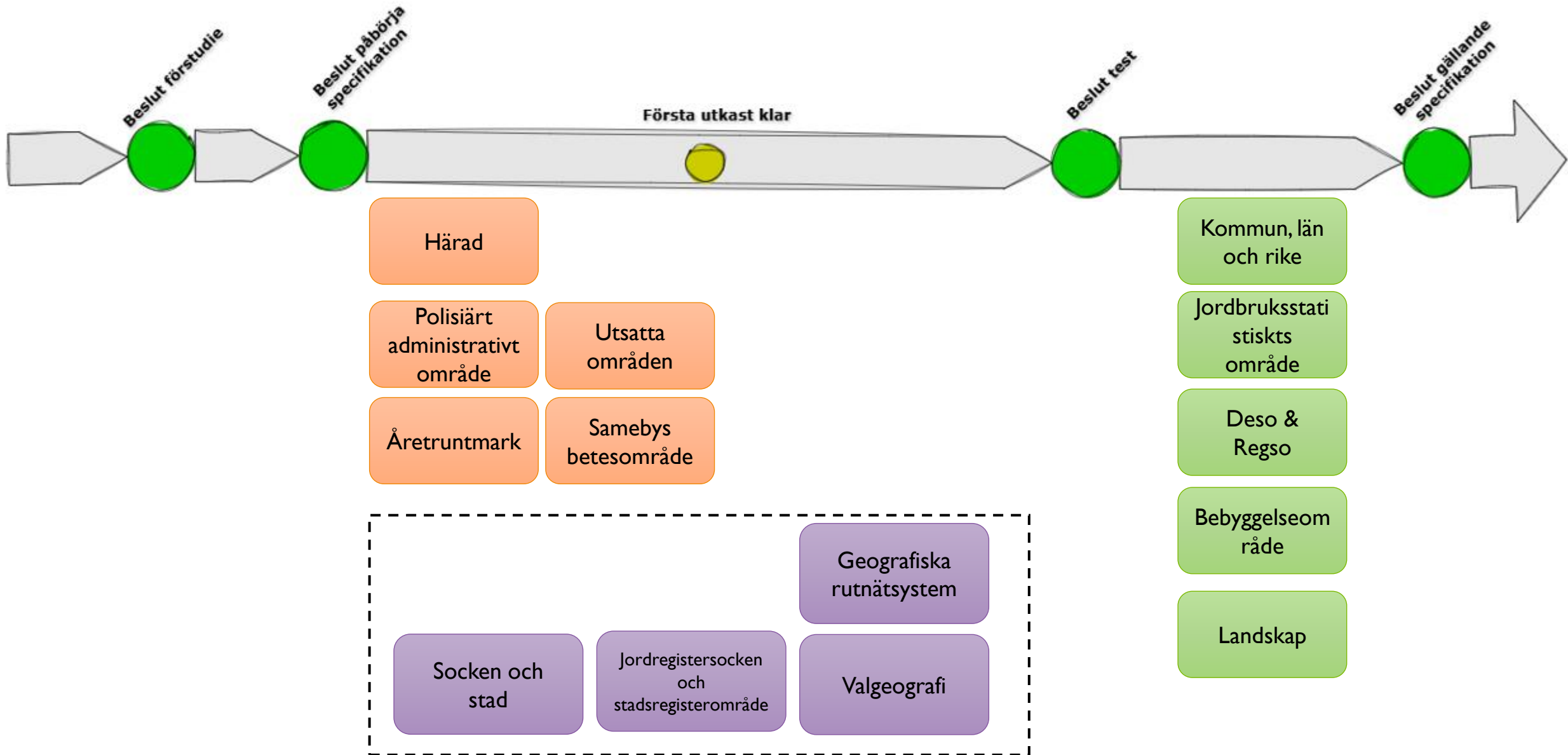

2010

**Kommun, län
och rike för
valda år 1952-
2024, 1:10 000**

STATUS NATIONELLA SPECIFIKATIONER

INTRESSERAD ATT BLI PRODUCENT ELLER KONSUMENT?

Kontakta oss, delta i projektet och vår referensgrupp

smartsam@lm.se

Besök vår hemsida för mer information

<https://www.lantmateriet.se/ngp>

Prata med oss här på kartdagarna!

